

Nr 108

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1964/65 till bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet jämte i ämnet väckta motioner m. m.

(3:e avd.)

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 (bilaga 13, punkt 45, s. 128—132 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1964) föreslagit riksdagen att till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 9 000 000 kr.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Bengtson m. fl. (I: 413) och den andra inom andra kammaren av herr Hedlund m. fl. (II: 495), i vilka — såvitt nu är i fråga — hemställts att riksdagen måtte 1) besluta att det högsta belopp, varmed räntefritt stående förbättringslån och räntefri stående del av sådant lån kan utgå, fr. o. m. den 1 juli 1964, må höjas, såvitt gäller pensionär, från 10 000 kr. till 12 000 kr., och i övrigt från 4 000 kr. till 8 000 kr., samt att inkomstgränsen för erhållande av nämnda lån eller lånemedel fr. o. m. samma datum må höjas från 6 000 kr. till 9 000 kr. beskattningsbar inkomst samt 2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att av nämnda yrkanden föranledda ändringar i gällande bestämmelser och anvisningar för ifrågavarande lån måtte vidtagas så, att ändringarna träder i kraft den 1 juli 1964;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Lundström m. fl. (I: 283) och den andra inom andra kammaren av herr Ohlin m. fl. (II: 355), i vilka — såvitt nu är i fråga — hemställts att riksdagen måtte 1) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att åt bostadsstyrelsen måtte uppdragas att fästa kommunernas uppmärksamhet på aktiva åtgärder i syfte att bättre utnyttja möjligheterna till invalidbostadsbidrag, 2) besluta höja invalidbostadsbidragets maximibelopp med 5 000 kr. till 15 000 kr. fr. o. m. den 1 juli 1964 samt 3) i anledning av nämnda förslag till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1964/65

under elfte huvudtiteln anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag om inalles 31 000 000 kr.

Beträffande motiveringen för yrkandena hänvisas till motionerna II: 495 och II: 355.

Utskottet har vidare till behandling förehaft den redogörelse, som riksdagens år 1963 församlade revisorer lämnat i sin berättelse (del I, § 38, s. 342—346) angående vissa förbättringslån till bostadsbyggande.

Revisorerna föreslår härvid beträffande förbättringslån, som enligt bestämmelser i numera upphävd författning beviljats för bostadsbyggnadsföretag på landsbygden, att den för vissa fall givna möjligheten att avkräva låntagare belopp motsvarande värdet av åtnjuten räntefrihet skall slopas.

Utlåtanden över revisorernas redogörelse har avgivits av *riksrevisionsverket, bostadsstyrelsen och fullmäktige i riksbanken* (del II, s. 320—322).

Beträffande detaljerna i förslaget och utlåtandena hänvisas till revisorernas berättelse.

Utskottet. Numera har *förbättringslåneverksamheten* betydelse främst som ett medel att stödja och stimulera en höjning av bostadsstandarden för pensionärer, som bor i en- och tvåfamiljshus. I förhållande till det stora förbättringsbehov som föreligger har emellertid långivningen en tämligen begränsad omfattning.

Socialpolitiska kommittén har i sitt betänkande om åldringsvårdens läge lämnat vissa uppgifter bl. a. om åldringarnas bostadsförhållanden. Som departementschefen framhållit, utvisar de framkomna uppgifterna så allvarliga brister i de gamlas bostadsförsörjning, att särskilda åtgärder synes påkallade för att söka få till stånd en ökning av förbättringsverksamheten. Utskottet har därför tidigare denna dag i sitt utlåtande nr 106 i anledning av propositionen nr 85 angående åldringsvårdsfrågor m. m. tillstyrkt förslag om olika åtgärder för att skapa bättre bostadsförhållanden åt åldringar. Åtgärderna innefattar bl. a. en inventering i kommunerna av åldringsbostäder, en intensifierad bostadsförbättringsverksamhet och i samband därmed anordnande av temporära bostäder. Bostadsstyrelsen har också sänt ut en cirkulärskrivelse till kommunerna i syfte att stimulera dem till aktiva åtgärder i fråga om upprustning av de gamlas bostäder.

För att möjliggöra en ökad långivning för ifrågavarande ändamål vill utskottet med hänvisning till vad som anförts i nyssnämnda utlåtande tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om uppräknade av förevarande anslag.

I motionerna I: 413 och II: 495 yrkas vissa höjningar beträffande räntefri stående del av förbättringslån.

Såvitt gäller pensionärer föreslås en höjning från 10 000 kr. till 12 000 kr. per lägenhet.

Enligt bostadsstyrelsens anvisningar till kungörelsen om förbättringslån

finns vissa möjligheter för pensionärer, som tidigare erhållit maximal räntefri stående del, att vid behov erhålla ytterligare dylik subvention. När länsbostadsnämnderna prövar ansökningar om räntefritt stående lån i fall där sådant lån tidigare utgått, anses nämligen den tidigare beviljade subventionen såsom avskriven med en tiondel för varje år som förflutit sedan den utbetalades. Motionärernas syfte torde därmed delvis vara tillgodosett. Med hänsyn till att bostadsförbättringsutredningens pågående arbete väsentligen tar sikte på att överväga formen för ifrågavarande subventioner till pensionärernas bostadsförsörjning, är utskottet ej berett att i annan mån än som framgår av det anförda biträda motionsyrkandet.

Av samma skäl avstyrkes de i nyssnämnda motioner framförda förslagen om höjning av lånens subventionsdel i övriga fall från 4 000 kr. till 8 000 kr. och om höjning av inkomstgränsen för nämnda lånedel till 9 000 kr.

Bostäder som är avsedda för rörelsehindrade bör enligt utskottets mening om möjligt utformas och utrustas så att dyrbara specialanordningar kan undvikas. I den mån finansiella bidrag behövs för att i särskilda fall ändå stödja sådana specialanordningar, bör, såsom departementschefen framhållit, bistånd inte ges i form av *invalidbostadsbidrag*. Detta stödbehov torde lämpligen tillgodoses inom ramen för den bidragsverksamhet, som de rörelsehindrades egna organisationer bedriver bl. a. med stöd av anslag som anvisas under femte huvudtiteln. Utskottet har sålunda i sitt utlåtande nr 5 till årets riksdag tillstyrkt en medelsanvisning under anslaget till Bidrag till De vanföras riksförbund med bl. a. 100 000 kr. för bidrag till inköp och installation av hydrauliska lyftplattor för rullstolsinvalider. Då erfarenheterna av denna bidragsverksamhet bör avvaktas, är utskottet inte berett att tillstyrka i motionerna I: 283 och II: 355 yrkade höjningar av invalidbostadsbidragens maximibelopp.

I samma motioner har föreslagits att det skall uppdragas åt bostadsstyrelsen att fästa kommunernas uppmärksamhet på aktiva åtgärder i syfte att bättre utnyttja möjligheterna till invalidbostadsbidrag. Enligt vad utskottet erfarit, har emellertid bostadsstyrelsen vidtagit åtgärder i denna riktning. Någon skrivelse i ämnet från riksdagens sida synes därför inte erforderlig.

Utskottet avstyrker även den i sistnämnda motioner begärda uppräkningsanvisningen av förevarande anslag.

I anledning av vad *riksdagens revisorer* anfört i fråga om *vissa förbättringslån* vill utskottet framhålla följande.

Enligt bestämmelser i numera upphävda författningar beviljades förbättringslån för bostadsbyggnadsföretag på landsbygden och lantarbetarbostadslån. För dessa lån gäller bland annat en återbetalningstid av 20 år; lånen är räntefria under tio år men löper därefter med ränta under återstående lånetid. Om lån av långivaren uppsäges till återbetalning är låntagaren skyldig — förutom att återbetala lånet — att erlægga ett belopp, motsvarande värdet av den åtnjutna räntefriheten. Om låntagaren önskar återbetala lån i

förtid äger han rätt till det under förutsättning att han lämnar förbindelse jämte säkerhet på belopp motsvarande den åtnjutna räntefriheten. Förbindelsen kan uppsägas till omedelbar återbetalning. Beträffande lantarbetarbostadslånen har departementschefen i årets statsverksproposition (bilaga 13, s. 209) föreslagit att staten skall avstå från framtida återkrav på värdet av åtnjuten partiell räntefrihet. Detta förslag har utskottet tillstyrkt i sitt av årets riksdag godtagna utlåtande nr 42. Utskottet anser i likhet med revisorerna skäl föreligga att motsvarande avskrivningsmöjligheter bör skapas för nu ifrågakvarande förbättringslån och tillstyrker därför revisorernas förslag.

Under åberopande av det anförda och då utskottet i övrigt inte funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 413 och II: 495, såvitt nu är i fråga, icke må bifallas av riksdagen;

II. att motionerna I: 283 och II: 355, såvitt de avser invaldbostadsbidragets maximibelopp, icke må bifallas av riksdagen;

III. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 283 och II: 355, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.;

IV. att motionerna I: 283 och II: 355, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t om visst uppdrag åt bostadsstyrelsen, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

V. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anført i anledning av riksdagens revisorers uttalande rörande vissa förbättringslån till bostadsbyggande.

Stockholm den 8 maj 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Einar Persson, Birger Andersson, Bergman, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Per Jacobsson, Mårtensson, Kaijser, Källqvist, Wååg, Per-Olof Hanson, Per Petersson, Nils-Eric Gustafsson och Harald Pettersson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, fru Lewén-Eliasson, herrar Carbell, Gustafsson i Skellefteå, Kellgren, Eskel, Neland, Källstad och Turesson.

Reservationer

1) beträffande räntefri stående del av förbättringslån av herrar *Per Jacobsson, Kaijser, Källqvist, Per-Olof Hanson, Per Petersson, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Staxäng, Svensson* i Stenkyrka, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nelander, Källstad* och *Turesson*, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 9 börjar med »I motionerna» och på s. 10 slutar med »till 9 000 kr.», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 413 och II: 495 har yrkats dels att maximibeloppen för räntefri stående del av förbättringslån skall höjas från 10 000 kr. till 12 000 kr. såvitt gäller pensionärer och i övriga fall från 4 000 kr. till 8 000 kr. och dels att inkomstgränsen för erhållande av räntefri stående del skall höjas från 6 000 kr. beskattningsbar inkomst till 9 000 kr. beskattningsbar inkomst. Utskottet får i anledning härav anföra följande.

De åtgärder, för vilka redogörelse lämnats i det föregående, kan inte anses tillräckliga för att ge pensionärerna en bättre bostadsstandard. Förutom att olika berörda myndigheter har sin uppmärksamhet riktad på frågor som är av betydelse för pensionärernas bostadsförsörjning och tar de initiativ som befinnes erforderliga, bör de ekonomiska betingelserna för bostadsförbättringen förbättras. Den nu gällande inkomstgränsen för erhållande av räntefri stående del av förbättringslån fastställdes år 1959. De nu gällande maximibeloppen fastställdes år 1958. De ekonomiska förändringar som inträffat sedan nämnda tidpunkter har medfört att inkomstprövningen blivit mera restriktiv och att stödets reella värde blivit mindre. En uppräknig av ifrågasvarande belopp är motiverad både av den ekonomiska utvecklingen och av den situation som föreligger beträffande pensionärernas bostadsförsörjning. En lämplig avvägning i avvaktan på resultatet av de överväganden som pågår inom bostadsförbättringsutredningen är enligt utskottets mening att inkomstgränsen höjes till 8 000 kr. beskattningsbar inkomst och att maximibeloppen höjes till 12 000 resp. 6 000 kr. Förbättringarna bör träda i kraft den 1 juli innevarande år. Vad utskottet sålunda anfört torde böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.»

dels ock utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må i anledning av motionerna I: 413 och II: 495, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att räntefritt stående förbättringslån och räntefri stående del av sådant lån fr. o. m. den 1 juli 1964 må, därest den beskattningsbara inkomsten ej överstiger 8 000 kr., utgå med högst 12 000 kr. till pensionärer och med högst 6 000 kr. i övriga fall;»

2) beträffande invalidbostadsbidragets maximibelopp av herrar *Per Jacobsson, Kaijser, Källqvist, Per-Olof Hanson, Per Petersson, Nils-Eric Gus-*

tafsson, Harald Pettersson, Staxäng, Svensson i Stenkyrka, Gustafsson i Skellefteå, Nelander, Källstad och Turesson, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 10, som börjar med »Bostäder som» och slutar med »invalidbostadsbidragens maximibelopp», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 283 och II: 355 framhålls vikten av att nya bostäder projekteras med beaktande av att bostadsmiljön bättre bör anpassas efter handikappades speciella problem. Som nu befintliga bostäder är utformade kan invalider ofta ha svårigheter att förflytta sig i eller utanför lägenheten. Viss specialinredning av lägenheter, som trots olämplig utformning bebos av invalider, ställer sig visserligen dyrbar, men med hänsyn till den särskilda betydelse som bostadsmiljön har för en handikappad bör kostnadssynpunkten inte vara utslagsgivande. Genom en generell höjning av invalidbostadsbidragets maximibelopp skapas möjlighet att tillgodose önskemål om ändamålsenliga specialinredningar. Utskottet tillstyrker bifall till ifrågakvarande motioner i nu berörda avseenden.»

dels ock utskottets hemställan under II. och III. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må med bifall till motionerna I: 283 och II: 355, såvitt nu är i fråga, besluta att höja invalidbostadsbidragets maximibelopp med 5 000 kr. till 15 000 kr. fr. o. m. den 1 juli 1964;

III. att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 283 och II: 355, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 31 000 000 kr.;»